

Sw. Anny 19

ד' תשס"ח ח' שבט ה'תשס"ח

ש"ס ע"ז - ספרי 701

אלו הם וי נאמרו כל יד ושם וידעו כי זהו ה' אלהינו.

דאָנערשטאָג, ערב שבעות תרצ"ב.

מיט בעשטעלונגען זיך ווענדען: **פילסורסקי 23, טעלעפאן 50-6.**

גא 18 טעגליך פון 7 ביז 9 אווענד

עטליכע ווערטער וועגן רי קהלה-פרעזידענט וואהלען.

אויף דער לעצטער וואהל - זיצונג וואס איז פארגעקומען אין דער קהלה מיט'ן צוועק אויסצוואקלענען די וויצע-פרעזידענט פון קהלה - ראט איז אויסגע-וועהלט געווארען מיט א גרויסע מעהר-הייט שטימען (קיינער האט נישט גע-שטימט געגען, נאר עטליכע האבען זיך אָנגעהאלטען) ה' אָנשיל וואַרשעוואַסקי, פון דער מורח-פראָקציע.

דער "מורח" האט אזוי אַרום בע-קומען ביידע פרעזידענטן, אזוי פון דער פערזאָנלעכקייט, ווי פון ראט, זענען אַלס פרעזידענטן און וויצע - פרעזידענטן אויסגעוועהלט געווארען מורחים.

מיר וועלען נישט זיין אזוי גאָנצליך צו זאָגן, אָז דער דאָזיגער אויסגאָנג פון די וואַהלען איז געקומען פון דעם אמת'ן גוטען ווילען אין דער אינער-ליכער איבערצייגונג פון די וועהלער, ווארום מיר ווייסען, אָז דאס איז געווען אַ צופאַל, אָדער אַ צו-העכעס דעם גענער, עס אונטערלייגט אויך נישט קיין צווייטעל, אָז צווישען די יעניגע וואס האבען אָנגעגעבען זייערע שטי-מען פאַר דעם אָדער יענעם, "מורח" - קאָנדיטאָן (אָדער זיי האבען זיך אָב-געהאלטען, וואס זייערע שטימען ווע-רען אויך צוגערעכענט) געפונען זיך אזאליכע, וואס טיעפן אין האַרצען טהוט דאס זיי וועה.

מיר געדענקען נאָך, און עס לייעגט אונז אין זפרון דער רעש, וואס האט זיך אויסגעהויבען פאַלד נאָך די וואהל-לען ווען דער מורח האט געזאָלט בע-קומען בלויז די פרעזידענט פון דער פערזאָנלעכקייט און ראט (אָהן די וויצע-פרעזידענט) וועלכע האבען געהאַט אַ אָבסאָלוטע מנהגהייט, מיר געדענקען זאָגן די אומגלעכע פראָקציעס פערזאָנלעכקייט וואס עס האבען איינגעפאַר-דענט אַ טייל מורחים געגען זייערע חברים, ווי אזוי מען האט זיך געמאַכט לעכערליך און זיך אַליין געשפיגען אין פנים אַריין, און ווי אזוי די מורח-פרנסים האבען זיך פערטריידיגט פאַר זיי-ער, חוצפה און העזה" וואס זיי האבען צו וועלען נעמען דעם אָמט פון ביידע פרעזידענטן פאַר דעם מורח.

עס איז אויך אַלעמען בעוואוסט אַז אויב מען וואָלט נישט דאמאלס גע-שעקט די נאָרמאַלע און זעלבסטפער-שטענדיכע זאָך, אָז די געוועזענע פרעזידענט וואס האבען ביידע צופעליג געהערט צום מורח-לעגער, זאָלען זיי-ערע אמתען ווייטער בעקומען, ווען מען וואָלט נישט געמאַכט די פערשי-דענסטע קאמפאָזיציעס דאס צו שטע-רען, וואָלט אפשר די היגע קהלה שוין

פאָנג געווען נאָרמאַל טעטיג, און נישט געקומען צו דעם שרעקליכען טרויער-גען מצב, אין וועלכען זי געפונט זיך צום היינטיגען טאָג, און עס וואָלטען נישט פאָרגעקומען די אונזיגנע קאמ-פליקאציעס, וואס זענען געווען פער-בינדען מיט'ן "געהן ווי מען דאַרף" און זאָגן "וואס מען דאַרף", וועלכע האבען אונז, דעם היגען יודענטום, געוויס קיין כבוד נישט צוגעגעבען און דערפיהרט די גאָנצע קהלה-ווירטשאַפט צום פול-שטענדיגען רואין.

דאריבער איז נישט אזוי לייכט צו בעהוויפטען אַז אַלע האבען זיי דאס תשובה געטהון, אָז אַ חרטה - געפיהל אויף זייערע נישט-ריכטיגע מעשים האט זיי בעהערשט, און זיי זענען געקומען פערריכטען דאס וואס זיי האבען קא-ליע געמאַכט. מען קען גיכער אָנגעמען אַז דאס איז ווייטער אַ צו-העכעס פאַ-ליטיק, און דאס שמעקט מיט'ן "אונטער-שטעלען אַ פיסעל", און אפשר איז דאס טאקי דערפאַר ווייל מען האט זיך איבערצייגט אָז דער ציעל איז שוין דערגרייכט, די קהלה-ווירטשאַפט איז שוין חרוב, און אַלץ געהט אונ-טער, דעריבער האט מען יעצט דעם הויקער געוואָרפען דעם מורח אין קאס אַריין.

אָבער וואס עס זאָלען נישט זיין די סבות וואס האבען דערפיהרט צו דעם רעזולטאט, מוזען מיר זאָגען מיט דער אינערליכער איבערצייגונג אַז "אויב עס האט זיך אזוי געמאַכט", אויב דער צופאַל האט אזוי געוואָלט, דאַרף דער מורח זיך ביי קיין פאַל נישט האַל-טען פאַר קיין אומגליק דאס וואס מען האט איהם דאס פּעקל אָנגעוואָרפען, נאָר פערקעהרט, ער דאַרף זעהן אָנצו-ווענדען אַלע מיטלען אָז די קהלה זאָל געפיהרט ווערען אין גייט און לויט די אויפגאבען פון "מורח".

מיר האבען שוין אָנגעוויזען, אָז דער מורח לויט זיין מהות איז דער איינ-ציגער פון אַלע יידישע ריכטונגען וואס איז בערופען אָנצופיהרען מיט דער קהלה, דער מורח וואס זיין דעוויז איז רעליגיעז-נאציאָנאַל, נאָר ער האט דאס רעכט צו פערזאָלעכען מיט דער קהלה, וועלכע דאַרף זיין אַ רעליגיעז-נאציאָנאַל, און נאָר ער קען בעפרי-דיגען אזוי די רעליגיעזע ווי די נאצי-יאָנאַלע פאָדערונגען וואס די יודישע בעפערלעכע פאָדערט פון דער קהלה. עס וועט אונז מעגליך נאָך אויסקו-מען וועגען דעם צו רעדען און אגב וועט זיך געפונען אזאליכער וואס אונ-זער שטאַנדפונקט וועט איהם נישט בע-

פרידיגען, זענען מיר גרייט מיט איהם די זאָך ברייטער צו בעהאנדלען, זעל-בסטפערשטענדיך אין אַ לאַגישער און זאָליכער פאָרם.

זאָל אונז ווידער קיינער נישט חושד זיין אָז מיר זענען אזוי גאָנצליך צו מייענען אָז די פרעזידענט - וואהלען זענען שוין ענדגילטיג, און מיר הא-בען פערזעכטען דאס זיי דארפן נאָך דורך דער מאַכט בעשטעטיגט ווערען.

מיר ווייסען גאנץ גוט אָז עס איז נאָך עיקר חסר, אָז דער עיקר, די גושפנקא

פ. בלומענקראַנץ.

דמלכא, פעהלט נאָך, אָז עס ערוואַרען אונז מעגליך נאָך געוויסע סימפריזען, עס קענען נאָך פאָרקומען וואהלען און וואהלען, און אפשר וועלען שוין אינ-גאנצען קיין וואהלען נישט זיין, נאָר די העכערע מאַכט וועט זאָגען איהר ענדגילטיג וואָרט אָהן וואהלען. אָבער דאס האט אונז נישט געקענט צוריק-האלטען פון אַרויסצוואַגען די עטליכע אויפריכטיגע ווערטער, וועלכע האבען געדאַרפט געזאָגט צו ווערען. א מורח.

אין מינוטען פון השבוע-הנפש.

- 1 -

היטלעריזם און יודען.

וועט מען פעריווישען דאס לאַנד, פער-אומרייגיגען עס מיט אונזער "זשא-גאן" און אויב מיר וועלען בענוצען די לאַנדס-שראָך און מיטהעלען צו איהר ענטוויקלונג-וועלען מיר ווידער פער-דישען די ליטעראַטור, וואס ווירקט דע-סטרוקטיוו (א טענה פון מאַנכע פוי-לישע שרייבער). האַנדלען מיר, זענען מיר פאַרזיטען, נעמען זיך צו ער-אַרבייט, פערטרייבט מען די בעזעסענע (די טענה אין א"י), ביי די רעכטע זענען מיר לינקע, ביי די לינקע-רעכ-טע (פּוּרוּשויקע, גרויס-קאָפיטאַליסטען). מיר וועלען שטענדיג געשלאָגען ווע-רען סיי אין דער שוהל און סיי אויפ'ן אוניווערזיטעט; סיי אין דער קאפאטע, סיי אין ראָק.

מיר האַבען שטענדיג געזוכט אַ תקון אין גייסט. מיר האַבען פּעסט-גלייבט, אָז דער פאַרשטענדיגער געדאַנק וועט אונזער גורל פערלייכטע-רען. גלייבענדיג אין דער קראַפט פון רוח, האַבען מיר געשליידערט אונזערע

א. מנע - וועט דער לעזער קנייטשען מיט'ן שטערן, דערוועגנדיג דאס קע-פל פון דאָזיגען אַרטיקל - אַלע זא-כען, דורכגעקייטע ענינים. כ'בין מודה, ס'איז אמת. פונדעסטוועגען קערען מיר תמיד צוריק צום ענין, וואס רופט זיך "יודען-פראָגע", ווייל דער ענין פיי-ניגט אונז, ער איז ליידער ביי-איינעם נישט געלעזט געווארען און וועט אזוי שנעל נישט געלעזט ווערען, די יאָה-רען פון דער לעצטער מלחמה האבען זיך חלילה נישט אויסגעצייכענט מיט קלענערן באַרבאַריזם בנוגע יודען, ווי די צייט פון די קרייץ - צוגען, און אַ פחד כאַפּט אַרום, זעהענדיג, אָז טוי-זענדער יאָהרען קליטור און פאַרטשריט, הונדערטער איבערקעהרענישען און רע-וואָלוציעס האבען נישט געענדערט די בעציהונג צו יודען; דער זעלבער האַס, די זעלבע חיה'שע שגאה אויסצוראָסען, צו פערטיליגען און אָבצווישען פון דער ערד!

ב. רהיג און גוט אויף דער נשמה איז מסתמא געווען די ערשטע השפלה-פער-שפרייטער צווישען יודען. "היה יהודי באהליך ואדם בצאתך" דעם גאנצען ענין פון דער פערשלאָסענער "יודען-פראָגע" האט מען געקענט ערלעדיגען מיט'ן ערלענען די לאַנדס - שפראַך. מ'האט טאקי גענומען איבערזעצן דעם "תנ"ך אויף דייטש (מענדעלסאָן), אָגי-טירט פאַר רויש (לעווענזאָן) און גע-וואָלט אזוי אַרום ברענגען די גאולה. זיי האבען ליידער נישט פערשטאַ-נען, אָז אַנטיסעמיטיזם האט נישט קיין שייכות מיט קולטור, לאַגיק און אַפילו חניפה-איז אויך נישט קיין רפואה. זיי האבען נישט פערשטאַנען, אָז אויב מיר וועלען טראָגען בערד וועט מען אונז רייסען ביי די בערד און אויב נישט-טאָג ביי דער גאָמבע גופא; אָז אויב מיר וועלען רעדען יודיש-

אמת'ן אין פנים פון די פּעלצער. דאס יידישע פאַלק האט צו אַלע געשאַפענע ווערטען געגעבען איהר צו-שטייער: געשאַפען אָדער מיטגעשא-פען.

ווען דאס דייטשע פאַלק האט זיך געפונען אין מצב פון בליהען האַבען מיר מיטגעהאַלפּען פערשענלעך און פערשפרייטען די דייטשע קולטור, אזוי אָז פילע פון אונז האבן פשוט פער-כלינעט געווארען פון איהר רייכקייט און לגמרי פון אונז אַוועק.

די יודען אין דייטשלאַנד האבען זיך בעצויגען מיט פיעטיזם צו דער דיי-טשער קולטור, מיטגעבויט, מיטגעאַר-בייט: מענדעלסאָן, היינע, מאַרקס, גרעץ א. א. וו.

און בעת דער וועלט-מלחמה האבען ווידער די דייטשע יודען פיוזש בעווי-זען זייער צוגעבונדענקייט צום לאַנד. מאַמעס האבען מיט פריד געשיקט זיי-ערע זיהן אין קאַמף. די דייטשע יודען האבען אַוועקגעגעבען דעם דייטשען פאַלק און איהר קולטור דאס בעסטע און שענסטע: איינשטיין, פרויד, שניצ-לער, וואסערמאַן פון איין זייט, יונגע יידישע בליהענדיג לעבענט פון דער צווייטער זייט.

און באמת, דאס דייטשע פאַלק לאָקט אַ צנא מלא ספרא, אַ פאַלק, וואס שאַפט אויף יעדען געביעט פון מענש-ליכען וויסען; אַ פאַלק, וואס האט אַרויסגעגעבען פון זיך קאנט'ן און גע-טהען, שאַפּענהויער'ן און נטשען!

אָבער צו דעם דאָזיגען, מיט קולטור אַ-דורכגעזאָפטען פאַלק, איז געקומען אַ מאלער-יונג, אַ פרעמדער און האַט עס פערחה'שט! דרייצעהן מיליאָן שטימען

בעקומען, און ווערט איבער איהר דער מושל! רייסט מיט די יוגענד, קאָנצענ-טירט אַרום זיך, "וויסענשאַפטלער" און ווערט דער געוועלטיגער פון דאָזיגען פאַלק.

(סוף קומט).

געפרעגט האט ער מיר געענטפערט אָז די פלה האט איהם אַריינגערופען אין אַ בעזונדער חדר, און געוואָלט מיט איהם רעדען. עס וואונדערט מיך אויף דיין טאָכטער, אַ בת-ישראל, וואס הייסט דאָס?

נאָך אַ קירצע צייט האט יעקב משה פערברענגט ביים רב פון וואנען ער איז אַוועק ווי אָנגעפאַשט. אָבער אויפ'ן וועג האט ער אַלס שטרענג-פרומער יוד, אָנגעהויבען זיך פער-צען אָז דער רב האט רעכט, מען דאַרף נישט געהן אין אַזעלכע נישט-יידישע דרכים ווי זיין טאָכטער פערלאָנגט, דאס איז אַלץ אַ רעזולטאַט פון די פרעמדע שולען און ער האט בעשלאָ-סען אויסצומסר'ן חנה'לען, אָז זי זאָל מעהר וועגען אזאליכע זאָכען נישט טראַכטען און ער וועט זיך טאקי בע-מיהען צו מאַכען די חתונה וואס פרי-הער.

און אזוי האט יעקב משה גע-טהון. נאכדעם ווי זיין פרוי האט איהם ערקלערט אָז פאַר דער מעסע איז שוין נישט מעגליך צוצוגרייטען צו 11 דער חתונה, האט ער חנה'לען גערופען צו זיך און איהר געזאָגט אָז זי זאָל נישט טראַכטען וועגען קיין נאָרשקייטען און זאָל זיך צוגרייטען צו דער חתונה וואס וועט זיך פאַלד נאָך דער מעסע. ר' יעקב משה האט אָבער נישט גע-קענט וויסען אָז מיט'ן אָנקומען פון דער מעסע, וועט פאַרקומען אַ גרויסע ענדערונג אין דער גאנצער זאָך, וואס וועט זיין פלאַן אינגאנצען צושטערען. (פאַרט. קומט).

פריהער. יעקב משה האט זיך געפונען אין אַ גרויסער פערלענענהייט, ער האט נישט געהאַט קיין מוטה צו זאָגען דעם רב אָז ער איז געקומען וועגען דעם אָז דער חתן זאָל אָנהויבען לערנען למודי-חול, וויסענדיג אָז דער רב וועט איהם פשוט אָנזידלען פאַר אַזא פאַרשלאָג און ער איז געווען צופרידען וואס דער רב פרעגט איהם נישט נאָוואס ער איז געקומען, אָבער פאַרט איז יעקב משה נישט געווען פון די שרעקעווידיגע מענשען, וואס גיבען זיך אזוי לייכט אונטער, און ער האט דאריבער גערע-כענט צו פערבעטען דעם חתן אויף שבעות און אַליין מיט איהר וועגען דעם צו רעדען.

גראַד האט דער רב זיך טאקי דער-מאנט און ער האט געפרעגט יעקב משה'ן: וועסטו כ'האָב גאָר פערגעסען דיך צו רעדען צו וואס אייגענטליך ביזטו יעצט געקומען צו מיר? יעקב משה האט זיך שנעל אַריענ-טירט און געענטפערט: איך בין געקומען פערבעטען דעם חתן צו מיר אויף שבעות. דא ווילסט איהם נעמען צו גאסט-האַט דער רב געענטפערט-כ'ווייס נישט צו וואס דאס טויג, נאָרשקייטען, אַ בחור, ער דאַרף לערנען, אַ שאָד די צייט, און בעזונדער צוואַמען מיט דער פלה... איבערגענט דאָכט זיך מיר אָז ער האט אויך נישט קיין חשק, כ'מיין אָז פסח איז ער עפּים אויך נישט גע-ווען צופרידען. ווען איך האָב איהם

האָ, וואס-האט דער רבי ערשטוינט געפרעגט-איך האב דאָך געמיינט אָז דאָ ביזט טאקי אויך וועגען דעם געקו-מען, וואָרום לאַמיר זיך נישט נאָרען, דער חתן מיט דער פלה זענען אין איין שטאַט, פסח האט ער זאָגאַר ביי דיר געגעסען, אפשר וועסטו אויף שבעות איהם אויך פערבעטען, און דאס איז געוויס אויך נישט - יודישליך, איבער-הויפט מוז איך דיר זאָגען דעם אמת יעקב משה, אָז כ'ווייס טאקי נישט אויב דיין טאָכטער ווערט ביי דיר ערצויגען אזוי ווי עס דאַרף דערגרייגען ווערען אַ אשת תלמוד-חכם, ווי עס דאַרף זיין דאס ווייב פון אַזא גדול בישראל, און צו וואס נאָך אַבשלעפּען?

יעקב משה האט געזעהן אָז ער איז מיאוס אַריינגעפאַלען, ער האט נישט געהאַט קיין עצה, ווי אזוי דעם רב אָבצוואַגען אין זיין קאָטעגאָרישען פאַר-שלאָג און ער האט געזאָגט: איהר זענט געוויס גערעכט רבי, אָדער איך מוז זיך אדורכרעדען מיט מיין מיין-בני-בית, זיי ווייסען געוויס אויב, עס איז מעגליך נאָך צו מאַכען די חתונה ביז צו דער מעסע וואס הויבט זיך אָן אין אַ חודש אַרום און ציהט זיך עטליכע וואָכען, ווארום בשעת די מעסע קומט פאַר בין איך זעהר פערטעמט, און דאמאלס קען וועגען קיין חתונה נישט זיין צו רעדען. גו, מילא אויב ס'זאָל נישט מעגליך זיין-האט דער רב געזאגט-וועט מען מוזען וואַרטען ביז נאָך דער מעסע, אָבער איך וואָלט דיך געבעטען יעקב משה, אָז מען זאָל מאַכען די חתונה

רי ענטלאפענע.

ראָמאַן פון יידישען לעבען אין דייטשלאַנד אין 18-טען יאָהר-הונדערט.

פון י. איזאקזאָהן.

(פאַרטזעצונג).

די פערפלאַגונגען פון דעם לעהרער אַלפֿרעד האבען חנה'לען שרעקליך אויפ-געבראַכט! און זי האט נישט געוואוסט וואס צו טהון, צי זי זאָל דערצעהלען וועגען דעם די עלטערן, זי האט מורא געהאַט אָז די עלטערן וועלען זי דאָן אַריינסעמען פון דער שולע, וואס זי האט נישט געוואָלט, ווייל זי האט דורכ-אויס געוואָלט פערענדיגען דעם שטו-דיום, און דעריבער האט זי זיך ווי עס איז געהיטען נישט צו טרעפן זיך מיט אַלפֿרעד'ן, און יעדער טאָג וואס איז אַריבער בשלום איז ביי איהר גע-ווען אַ גליק.

אינצווישען האט יעקב משה געוואלט אויספיהרען דאס זייניגע צו רעדען מיט'ן חתן וועגען חנה'לען וואונש אָז ער זאָל זיך לערנען אייראָפּעאישע שפראַ-כען, און וויסענדיג אָז אָהן דעם רבי'ס הסכמה וועט דער בחור דאס נישט טהון, האט ער בעשלאָסען פריהער צו רעדען מיט'ן רב, צו וועמען ער איז טאקי געגאנגען.

דער רב האט זיך מיט איהם דער-פרעהט און צו איהם געזאָגט: הפלא ופלא, יעקב משה, שוין עט-ליכע טעג ווי איך גרייט זיך אַלץ נאָך דיר צו יידישען און דאס רייט דאס אַליין

ייטער משה יעזאזאט אין פערלענענהייט.

(שבועות=מעשה פון די מלחמה=יאהרען).

וויפיעל זי וועט רעדוצירען איז נאך
נישט בעוואוסט. וואס איהר האט קיין
נייט נישט? ווארט אביסעלע ביז

דער קאמף געגען נישט-עהרליכער קאנקורענץ.

2.

אלס ערגענצונג צו מיין ארטיקל אין פיריגען נומער „טשענסטאָקאווער צייטונג“ וויל איך געבן אויסצוגען פון אייניגע ארטיקלען אין פונקטען פון געזעץ פון „דו. אוסטאוו“ פון 2-טען שערפיען 1926 נר. 36 פא. 559 וועגען בעקעמפען נישט עהרליכע קאנקורענץ, וואו עס ענטהאלט 15 ארטיקלען געטיילט אין פונקטען:

ע ה ר ל י כ ע ק א נ ק ו ר ע נ י .

די אייגענשאפט אין בעגריף פון קאנקורענץ-וועגען בעשטענען אויף דער פרייהייט פון דער מיטעטייליגונג פון אנדערע אין דער אינדוסטריע און האנדעל.

ווי לאנג די קאנקורענץ געפונט זיך אין די יורדישע און עטישע ראהמען איז דאס א נאטירליכע און געזונטע ערשיינונג.

יעדען איז ערלויבט מיט לעגאלע און ווירדיגע מיטלען צוציהען צו זיך די קונדשאפט און פערברייטערען זיין אַבזאץ-מאָרק.

דאס געשעהט זאגאר אין די אלגע-מיינע אינטערעסען: די ריוואלוציאניזע צווינגט די אינדוסטריעלער און סוחרים, אז זיי זאלען אָפּערירען בעסערע און ביליגערע סחורה, דען נור אונטער דעם בעדינג קענען זיי רעכענען אויף ערפאָג און פערדינסטען.

מיט'ן מאָמענט אָבער ווען מען כאפט זיך צו נידריגע און ברוטאלע מיטלען (צ. ב. מיסברויכען מיט א פרעמדער שוץ-מאָרק, אונטערגראַפּען די ווירדע אדער דעם קרעדיט פון א פרעמדער אונטערנעמונג) פערענדערט זיך דאס אין א נישט עהרליכע קאנקורענץ, וועל-כע מען מוז דורכאויס אויסטראַפּען און שטראַפּען.

די ציוויל-רעכטליכע שוץ פון אונטערנעמער ארט. 1 פונקט 1: דער אינטערנע-מער האט דאס רעכט צו פאָדערען, אז דער אנדערער אונטערנעמער (קאנקורענט) זאל זיך נישט אריינרייסען אין זיין קונדשאפט דורך פערשידענע מיטלען, וועלכע זענען פעהג ארויסצו-רופען ביי די פערזאָנען, וועלכע ער פערקויפט זיינע פראָדוקטען, א פאל-שע מיינונג, דאס די דאָזיגע שטאמען פון ערשטען אונטערנעמער.

2. אויב דאס אריינפיהרען אין א טעות די קונדשאפט איז ארויסגערופען גע-וואָרען מיט א בייזוואלדיגע כונה, אָדער דורך א פערנאכטליגונג פון ב'עוואלדער, מוז דער דאזיגער בעפרידיגען יעדען שאַדען דעם ב'עוואלדער און געבען א געהעריגע ענטשעדיגונג פאר דער בעגאנגענער עוולד דורכ'ן פערעפענט-ליכע דעם אורטייל.

אויב עס ענגיטירט ביי דעם דא-יגען א ספעציעלע שלעכטע כונה, כדי נישט צו בעזאָלען דעם בעטראג פאר דעם בעגאנגענעם חטא און די

וואָס למשל, וואָלטען די היטלעריס-טען אָדער אונזערע היימישע ענדע-קעס געטוהן ווען עס וואָלטען קיין יו-דען נישט געווען אויף דער וועלט, זיי וואָלטען דאך ממש נישט געהאַט צו וואָס צו לעבען.

און אומעטום דער יוד, אַלץ דער יוד און נאָכאַמאל דער יוד.

אָבער נישט בלויז צו צרות, נאָר אפילו ביי שמחות מוז מען האבען דעם יוד. אַט האט מען למשל, איינגע-רענט דעם שאַפּען-קאָנקורס, טאָ זייט מוחל ברידערלעך און זאָגט מיר, ווער וואָלט בעקומען די ערשטע פריזען ווען עס וואָלטען נישט געווען קיין יודען.

דאס זעלבע איז אויך ביי אונז אין טשענסטאָקאווער עס פראָיעקטירט זיך לויט'ן אויפטראַג פון סטאַטאָסטווא, איינצואַרדנען עטליכע שאַפּען-קאָנקור-סען, וואו זאָל זיין געווינדעט די אַק-ציע און ברענגען שאַפּענ'ס ביינער פון אויסלאַנד קיין פוילען, האט מען איי-געפלאַדען אַלע היגע מוזיקער, צווישען וועלכע עס איז אויך אַריין דער בע-קאנטער דיריגענט ה' זאַקס, וועלכער איז אנערקענט געווארען אַלס איינער פון די בעסטע אויספיהרער פון פער-שידענע שאַפּענ'ס אווירטורעס.

ווי איהר זעהט דאָרף מען האבען דעם יוד, סיי ווען עס האָלט אַז מען

ווי אזוי מען זאגט א גאנצע נאכט „תיקון“ אין די צעהנדליגע שוהלען. — כותל-מערבי.

ווי אזוי מען זאגט א גאנצע נאכט „תיקון“ אין די צעהנדליגע שוהלען. — כותל-מערבי. טויענדער יודען בעלאַגערען דעם וועג צו די קברי-המלכים. — איינציגער טאָג אין יאָהר, ווען יודען האָבען א צוטריט צו דוד המלך'ס קבר. — די סצענעס וואָס שפילען זיך דאָרט אָפּ. פון ש. גלר.

אַנ'אַרבער, וואס האט זיך לעצטענס מגייר געווען, ער היט אַב יעדען יום-טוב אין שבת צו קומען צו דער היי-ליגער וואַנד.

פון דער הייליגער וואַנד לאָזט זיך דער גרעסטער טייל עולם געהן צום אָרט, וואו עס איז אַמאָל געשטאַנען דער בית - המקדש און היינט שטעהט דאָרט דער גרויסער מאַכענדאָגשער מעטשעט. אָבער יודען געהען נישט אַריין אינעווייניג. עס איז פּערהאַן אַ טראַדיציע, נישט אַריינצוגעהן צו זעהן מיט די אייגענע אויגען, ווי אויפ'ן אָרט פון אַ יודישער הייליגקייט שטעהט היינט אַנ'אַנדערע, פרעמדע זאָך, וואס פערשאַפט שמערצען.

לויט דער טראַדיציע איז דוד המלך דער פערפאַסער פון „תהלים“, גע-שטאַרבען אום שבועות. אין דער גאַנ-צער יודישער וועלט היט מען זעהר שטאַרק אַב שבועות צו זאָגען תהלים אַלס אַנדענקען אַן דוד המלך. אין ירו-שלים פייערט מען דעם יאָהרצייט דורך געהן אויף זיין קבר און טאַקע דאָרט זאגען תהלים.

אַ גאַנץ יאָהר ווערען דאָ קיין יו-דען נישט צוגעלאָזט. בלויז שבועות לאָזט מען צו יודען. דער וועג איז אזוי ווי בעשאַטען מיט יודען, עלטערע און יונגע פרויען, מענער און קינדער. פּערהאַן יודען, וואס זיצען אַ גאַנצען שבועות אין די טויערען, וואס אַרום דעם קבר און זאָגען תהלים. ביי דער טהיר צו די שטובען, פון וועלכע עס פיהרען וועגען צו די קברים, איז גע-שטאַנען אַנ'עולם פון טויענדער יודען און דאס געדראַנג איז געווען אויסער-געוועהנליך. עס האָט געדויערט שעה'ן לאַנג ביז מען איז אַריין.

אין בין דאָרט צוגעגאַנגען, אָבער פון אַלע זייטען האָבען זיך געהערט געשרייען פון אַראַבישע פרויען, „טשלא-זי“ (מען טאָר נישט), איין אַראַבערין האט צו מיר אַרויסגעשיקט איהר קינד, אַז עס זאָל מיר זאָגען, אַז מען טאָר דאָ נישט כּעַהן. ווען כּהאַב דערווייל געוואָרפּען אַ בליק אויף איהר, האָט זי זיך אַזאַ כאַפּ געטוהן, ווי איך וואָלט איהר גאָט ווייסט וואס געטוהן, ווארום איהר גאַנצליכע איז נישט געווען פער-האַנגען.

ביי אַ צימער, צו וועלכען עס פיה-רען אַרויף אייניגע טרעפּלעך שטעהט אַנ'אַראַבישער פאַליציאַנט און האָלט אין איין שרייט „יאללא“ (שנעלער), דאס איילט ער, אַז די יודען, וואס זענען אריינגעגאַנגען אין צימער זאָלען געהן שנעלער. אָבער די יודען איילען זיך נישט. דאס צימער איז זעהר אַ קליינס און פול געפאַקט. עס געהט פא-רע פון דער היץ. אין דער מזרח-וואַנד פון צימער געפונען זיך צוויי לעכער מיט איינערנע שטאַכעטען אזוי ווי אין אַ תּפּיסה, דורך די איינערנע שטאַכע-טען זעהט מען אַ צווייט צימער, וואו די וואַנד איז בעצירט מיט אַ גרינעם פאַרהאַנג און איבער דער פאַרהאַנג שטעהט אַ גרעסערע אַראַבישע איבער-שריפט:

„דאס זאָל זיין דער קבר פון דוד המלך“.

פרויען קישען די איינערנע שטאַכעס און וואַרפּען אַריין לופט-קישען אין דעם צימער, פון וועלכען עס וועהט אַ דומ-פּע, קלעטע לופט.

יודען שטעהען אין דער זייט און זאָגען הויך אויפ'ן קול תהלים. פּלוצ-לונג הערט זיך אַ קדיש. דאס זאָגט אַ ספרדישער יוד מיט פייער קדיש און דער עולם זאָגט נאָך געשמאַק אמן.

דער אַראַבישער שומר קומט אַריין און קלאַפט מיט צוויי קלעצלעך, וואס ער האָלט אין האַנד און שרייט יאללא איטשי (שנעלער געגאַנגען). אָבער זעל-טען ווער עס הערט איהם. די יודען פערשרייען איהם מיט תהלים, מיט „אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים“.

היינט איז דוד המלך זייערער, די יודענס.

ברעאיש, אַראַמעאיש און אַראַביש, אָבער אַלץ מיט העברעאישע אותיות. זאָגען ווערט געזאגט אין אַלע דריי שפראַכען. און אינטערעסאַנט איז, אַז די סדורים ווענען פּמעט איבעריג, וויל אַלע קענען פּמעט אויף אויסענ-ווייניג.

אין פרעג אַ תּימנ'ער, ווי אזוי קומט עס, אַז אזוי פיעל פון זיי קענען אַלץ אויף אויסענווייניג. ענטפערט ער מיר, אַז דאס קומט דערפון, וואס זיי האבען געהאַט זעהר ווייניג געזונקען ביכער, און מען האָט דעריבער געמוזט אויס-לענען די תּפּילות אויסענווייניג.

ווען איך קוק זיך גוט צו, זעה איך, אַז די וואס זאָגען יאָ פון אינעוויי-ניג, ליינענען נישט ווי מיר, פון אויבען אַראַב, נאָר פון אַלע זייטען. גאַנץ איי-נאָך, ביי איין סידור שטעהן עטליכע תּימנ'ער און איינער ליינעט פון דאָרט פון אויבען אַראַב, איינער וואס שטעהט גראַד געגענאָפּער איהם, ליינעט פון דער פערקעהרטער זייט און ליינען אויך. איין בוך קען, אַלץ, גאַנץ בע-קוועם דינען פאַר אַ פּערזאָן. דאס קומט אויך דערפון, וואס צוליב מאַן-געל אין געזונקען ביכער, האָט מען אין די חדרים געלערנט די קינדער ליינענען פון אַלע זייטען.

ווען איך געה אַרויס פון שוהל טרעף איך דרויסען ליגען אייניגע יודען, אויס-געבעט'אָוויף זעק. זיי זענען מיעד גע-וואָרען פון זאָגען און שלאָפען דאָ אי. בער די נאָכט. ביי אַ טייל זיצען די פרויען אָדער קינדער. עס קאָן דער-מאָגען אַן שטיקער פון דער מגילת רות...

שבועות פריה בין איך אַוועק צום כּותל מערבי. עס איז זעלבסטפּערשטענ-דליך, אַז דער גאַנצער וועג איז געווען פערפלייצט מיט יודען. אין די רוגעס שטעהן אַראַבישע פאַליציאַנטען.

ווען מען קומט שוין צו צום לעצטען רוג פון דעם כּותל, זיצט דאָרט אַ יו-דישער פאַליציאַנט, אָבער ער זיצט נישט ליידיג, ער האָלט אין דער האַנד אַ מחור און כאַפט אויך דערווייל אַריין אַ דאָוונען.

ביים כּותל איז פול, איבערפול. מען מוז האָבען געזונדע הענד זיך זורכצו-מאַכען אַ וועג צווישען דעם שטיקעל וואַנד (כותל מערבי) פון פאַרענט און די וואַנד (דאס אַראַבישע וואוין - הויז) פון הינטען די גאַנצע לינקע זייט איז פערנומען פון פרויען. מעהרסטענס אַריענטאַלישע יודישע פרויען, פיעל זענען געקומען מיט קינדער, אייניגע פון די פרויען זעהען נאָך אַליין אויס ווי די קינדער. די אַלע פרויען וויינען און שרייען, בעזונדערס לאָזען זיך הע-רען די „זאָגערינס“, די ווייבער, וואס קענען עברי און שטעהן האָרט ביי דער וואַנד און דאָוונען. זיי זענען די „חזנים“ און זיי בעווייזען זייערע „שטימעס“...

אויף דער רעכטער זייט שטעהן די מאַנסבילען, פּמעט יעדער וואס שטעהט האָרט ביי די שטיינער פון דער וואַנד, דאָוונעט אַלס חזן און די צעהן-פופ-צעהן מענשען, וואס שטעהן הינטער איהם, זענען זיין מנין.

אין בין שוין פיעל מאל שבת יום-טוב געווען ביים כּותל-מערבי און איך בעמערק דעריבער יעצט אַנ'ענדע-רונג. איך הער פסדר די ליטווישע און פוילישע אויסשפראַכען ביי די חזנים. אויך דער עולם, וואס דאָוונעט מיט, דאָוונעט מיט די דיאַלעקטען.

גאָר סאַמע פון הינטען שטעהן נישט-יודישע רייזענדע, הערען און דאַמען, אַ טייל מיט „קאַראַקס“ (פאַטאַגראַפישע אַפּאַראַטען) אין דער האַנד. זיי קוקען זיך צו מיט עהרפּורכט, בעזונדערס זע-נען זיי געריהרט, ווען זיי זעהען, ווי די מענער, די וואס דאָוונען, וויינען אַפּט.

צווישען די דאָוונער ציהט בעזונ-דערס מיין אויפּמערקזאַמקייט אַ יוד מיט אַ טורבאַן אויפ'ן קאָפּ, וואס זעהט אויס ווי אַ בעדואינער. איך דערוויס זיך טאַקי פאַלד, אַז דאס איז אַ גר,

צו פאָהרען קיין ירושלים און מיט-מאַכען אַ „עוולד רגל“ האָב איך זיך אויפּגעכאַפט ערב שבועות פריה.

אין האָב זיך געלאָזט אין די אַלטע יודישע קוואַרטאַלען פון ירושלים און מיט אונגעדולד געוואַרט, אַז עס זאָל נאָכט ווערען, אום צו קענען בייזוואו-נען, ווי מען זאָגט „תיקון“ אין די שוהלען.

אין געה אַריין אין אַ שוהל פון די תּימנ'ער, פון די האַלב-שוואַרצע, ברוי-נע דאַרע יודעלעך פון יעמען - לאַנד, וואס האבען אין די לעצטע יאָהרען אין גרויסע מאַסען איינגעוואַנדערט אין ארץ-ישראל. די שוהל איז פול און מען האָלט שוין אין מיטען זאָגען „תיקון“.

אייגענטליך קען מען דאס נישט אַנרוי-פען זאָגען. איך געדענק, אַז איך בין מיט צוויי יאָהר צוריק געווען מיט'ן דיכטער בלאַק אין אַזאַ שוהל איהרל-אביב, האט בלאַק זיך אויסגעדיקט.

אויף זי תּימנ'ער, אַז זיי גרעפּסען. עס איז ווירקליך אַ מאַדנער אָרט זאָגען. זיי ציהען אַ לאַנגען מאָנאַטאַנעם ניגון אזוי ווי אַ זינגער, וואס וויל בעווייזען אַז ער קאָן לאַנג ציהען זיין אַטעם און צו ענדע גיבען זיי אַ לאָז אָב דעם ניגון, אזוי ווי זיי וואָלטען אַ גרעסע געטוהן. דאס ווידערהאַלט זיך אזוי אַ גאַנצע נאָכט. אַנ'אייראַפּענער קען אין ערשטען אויגעבליק נישט דערקאַפּען דעם ניגון, זאָן ווערט ער איהם אזוי מאַנאַטאַן, אַז ער קען אונטער איהם איינשלאָפען. די תּימנ'ער שלאָפען אָבער נישט איין. איבריגענס לאָזען זיי די פרויען נישט שלאָפען. די פרויען זיצען אין אַ צווייטער שטוב און קאָכען פסדר שוואַרצע קאַווע, וועלכע דער שמש

טראַגט פון דאָרט אַריין צו די מאַנס-בילדען אין קליינע שאלען. דער גרעס-טער טייל תּימנ'ער זיצט נישט אויף קיין שטוהלען, נאָר אויף די בענק. אונטערגעלעגט די פיס, וועלכע זענען אַנגעטוהן פּהרסטעפּטייל אין די זאָ-קען און די לעטשטלעך שטעהען אונטען. עס זעהט אויס, ווי אַנ'עולם פון לאָה-מע אָהן פיס. דאָ אין דער שוהל איז די יוגענד גוט פּערטרעטען. די פּרוי-קייט ביי תּימנ'ער איז זעהר גרויס.

אריינגעל איז אויך דער „תיקון“. דאס זענען ספרים געדרוקט מעה-סטענטייל אין סאָלאַניקי, אָדער קאנ-סטאַנטינאָפּאָל אין דריי שפראַכען: הע-

בעוועגען צו אַ געהעריגער זעלבסט-שייגונגס - אַציע. אָבער מעהר ראַטזאַמער איז יעדען שטרייט איבער-צוגעבען א יוריסט.

5. ק.

עס איז שוין ערלעדיגט?

אין דער נייער סינאָגאָגע, איז דאס לעצטע יאָהר געווען זעהר אומרו-היג.

די פּערוואַלטונג האָט אָהן ענטשע-דיגונג אָפּגעשאַפט איהר קאָנטאַר, וועל-כער האט ביי זיי געדינט גאַנצע 18 יאָהר און נישט קוקענדיג דערויף וואס עס זענען פאַרגעקומען דין-תּורה'ס און מענשען, וועלכע האבען געוואָלט שלום מאַכען איז גאַרנישט געוואָרען.

אין שוהל האט אַ לענגערע צייט איינגאַנצען נישט געדאווענט קיין חזן און אויב יא, איז עס געווען משוררים, וועלכע האָבען פּרובירט זייער שטימע און צי זיי זענען פעהג צום חזנות. ווער האָט דאָן אַלץ נישט געדא-ווענט אין משך פון דער צייט? און ווי מען טיילט מיר מיט, האָט ענדליך איינער פון די דאָוונער בעקומען „סמי-כה“ ד. ה. אַ קאָנטראַקט, אַז ער ווערט אַנערקענט אַלס חזן.

דער איינער איז דער יונגער חזן ה' סרעברניק, וועלכער דאָוונעט לעצ-טענס פסדר מיט'ן כּאָר. און ער טאָקי האָט זוכה בגורל געווען.

די פּראָגע איז נאָר צי מיט דעם אַקט איז שוין דער ענין חזנות אין דער נייער סינאָגאָגע ערלעדיגט?

לויטן

„ביי אונז איז שטיל“

(פון דער פוילישער פרעסע)

די ענדעקישע „גאזעטא נאראדאווא“ אלס ענטפער אויף די ארטיקלען פון דער „סלאווא“, וועלכע מיר האבען שוין איבערגעגעבן, טרעט אסאך ארויס מיט א העצערש-גיפטען פאמפלעט, וועלכער שטייט איבער איהרע ביז-יעצטיגע ארויסטריטען אויף דעם גע-בייט.

אונטער'ן נאמען „ביי אונז איז שטיל“ פרויבט א געוויסער ענדעק זיך אָב-שטעלען אויף דער גרויסער דעמאָ-קראַטיזאציע, וועלכע פערשפרייט זיך אין פוילען געגען דער קריסטליכער רעליגיע.

די פערשפרייטער פון די דאָזיגע „מלוכה-שאַפּענדע“ שטראָמען איז נאָר דאס יודענטום, די אינטערנאַציאָנאַלע ווערמדיגקייט, וועלכע וויל פערקאָפּען די גאַנצע וועלט, לויט די בעשלוטען פון דער ציוניסטישער באַנדע.

אָזוי שרייבט דער „ערנסטער דענ-קער“ פון די משוגענע צוויילדעוועטע ענדעקישע באַנדעס, איבערגעהענדיג דאָס, אַז ביי אונז אין פוילען ווערט שטארק פערשפרייט פארנאגראַפיע, אַז אין פראַנקרייך און אין דייטשלאַנד, האט מען זיך דערצו שוין לאַנג גענו-מען, דאָגעגען ביי אונז?

„ביי אונז איז שטיל, נישט רייצען די יודען, ווייל מיר מאַכען שלום, נישט באַקאָטירען זיי, ערלויבען זיי האנד-לען אין די חגאות, ווייל מען בעמיטה זיך וועגען הלאות, מיט דעם פער-דריטע מען דעם קאָפּ די פוילישע געזעלשאַפט, וועלכע הויבט אָפּ אַן דעם קאָפּ געגען יודען.

ווייטער האַלט ער, אַז אַלערליי פוי-לישע וויצען-בלעטער און קורירערס זענען אַלץ יודישע שאַפּונג, אָזוי, אַז אין דער גאַנצער דעמאָקראַטיזאציע אין פוילען זענען שולדיג נאָר יודען, און געטוהן דערצו ווערט גאַרנישט, ווייל „ביי אונז איז שטיל“.

יא, ביי אונז איז שטיל, אָבער אין דער צייט פון דער דאָזיגער שטילקייט פרויבן פון די טיפּענישען די פערבאַרגענע שוואר-צע כוחות און דעם אָפּגורנד פון מענש-ליכער אָבערשטאנענדיקייט און שמוץ, פון די פּינסטערע צייטען פון דער מענש-הייט אַריסרופען פון דאָרט די בייזע ווילדע רוחות, וועלכע הויבען אַן מיט זייערע ווילדע משונה'דיגע, פערשטיק-טע קולות, רייסען פון זייערע אייגענע-דארטע העלדער די אמאָליגע געשריינען געגען ליכט און לעבען.

אָבער פונקט אָזוי ווי דאמאָס האט דאס לעבען, האט דער פח פון ישראל

זיי פערשטופט און אין וויסטע עקען וועלט פערשיקט, אָזוי וועט אויך איצט דאס לעבען, דאס ווילדע האווקען פון די ענדעקישע שרייכער פערטויבען פאַר אַלעמען.

„ביי אונז וועט הערשען ישראל“

דער בית"ר אלס ערציהונגס-פאקטאָר פון דער

יודישער יוגענד.

עס איז, ליידער, א טרויעריגער פאַקט, אַז די ערציהונגס-פראָגע פון היינטיגען יודישען דור, און יודיש-נא-ציאָנאַלען גייסט, איז איינע פון די אָנגעוועהטאָסטע פראָגען, וועלכע עס איז שווער צו לעזען.

דער גרויסער ציוניסטישער רעיון, אויפצולעבען דאָס יודישע פאָלק דורך דער שאַפּונג פון א יונגשטאָדט, וועל-כען ד"ר הערצל האָט פראָקלאַמירט ארום וועלכען עס האָט זיך דורך א קורצער צייט קאָנצענטרירט דער לעבעדיגסטער און פעהיגסטער טייל פון יודישען פאָלק, האָט וואונדער געשאפּען הן אין ארץ-ישראל, הן אין גלות, אין דער לעצטער ווייזמאַן תקופה צוליבע זיין נישט רעכ-טיגער האַלטונג האָט די בעוועגונג אָנגעהויבען צו פערלירען איהר אַמא-ליגען גלאַנץ און אלעס איז אָבערשוואַכט געוואָרען דעם גרויסען צוציהונגס-קראַפט — פּערט פון דער יוגענד.

די צוהעלרייכע ציוניסטישע יוגענד, וואָס איז געווען אָרגאַניזירט אין אייני-גע מעכטיגע ציוניסטישע יוגענד-אָרגאַ-ניזאציעס האָט פערלאָזט די ציוניסטישע רייען, בלאַנדזשענדיג אויף אנדערע וועגען וואָס זענען פרעמד דעם יודישען פאָלק, און אלס די דאָזיגע פערבאַרג-דזשעטע מוזען מיר צוריק ציהען צו אונז און ערציהען זיי אלס שטאַלצע זיהן פון יודישען פאָלק.

עס איז א דערפערענדיגע ערשיינונג, וואָס אויף דער יודישער גאס ענזיסטירט זייט עטליכע יאָר א ריץ-ציוניסטישע נאציאָנאַלע פאָלקס-אָרגאַניזאציע נעמליך: דער „ברית תרומתלדור“ וועלכער האָט בעוויזען דורך א קורצער צייט פון איהר ענטשטעהונג אויסצובילדען אַמאמ'ן יודישען נאציאָנאַלען לעגיאָן, וואָס איז ביכולת אויסצוטראָגען אויף איהרע פלייצעס דעם גרויסען קאָפּ געגען אלע ווינטען, וואָס יאָגען אויף אונז פון אלע פרעמדע לאַגען, זי האָט בעוויזען, טראָץ אלע שטערונגען, הן אינערהאַלב דער ציוניסטישער אָרג. הן אויסערהאַלב איהר, צו קאָנצענטרירען אונטער איהר פאָהן אלע שיכטען פון דער

ענזיסטירען קיין קלאַסען-קאָמף צווישען ארבייטס-געבער און ארבייטס-נעמער. אלס, וואָס שטערט דעם אויפבויע פון דער יודישער מלוכה מוז בעזייטיגט ווערען. קאָנקרעט: מיר האַלטען, אַז מיר רעפּרעזענטירען דעם כלל-ציוניזם אָהן וואָסערער עס זאָל נישט זיין צוגאָבען. מיר האָבען דאָס רעכט צו זאָגען, אַז ערציהענדיג יוגענדליכע רעוויזיאָניסטען, שאפּען מיר א ריץ-ציוניסטישער יוגענד נישט קיין פראַקטישע נישט קיין הערצל-מאָרקסיסטען נאָר צוקונפּט-מענשען פון צידענטום.

עס ליגט דעריבער א גרויסער חוב אויף דער נאציאָנאַל-געשטימטער יודי-שער געזעלשאַפט צו שטיצען הן מאָ-ראַליש הן מאַטעריעליש דעם „ברית-תרומתלדור“ בכדי צו ערמעגליכען א אינטענסיווע און שעפּערישע ארבייט אויף דעם יודישען ערציהונגס-געביט, ווייל אין איהר זעהען מיר די אַמאמ'ע יודישע יוגענד און די צוקונפּטיגע בויער פון הערצליס יודענטאָדט.

אביגדור לענטשנער.

די פייערונג פון „יום-טוב פאר דער מוטער“.

שבת, דעם 4 ד. ה. איז זאָל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאציע פאַר-געקומען א אימפּאָזאַנטע פייערונג איי-נגעאָרדעט דורך די קינדער פון דער שולע פון פ"ר וויינשטאָק, געווינדעט ספעציעל דעם טאָג פון „יום-טוב פאר דער מוטער“.

די פייערונג עפענט דער כאָר פון דער שולע מיט'ן געזאַנג „ווער האָט דין געוויגט צום שלאָפּען געהן“ און די שילדערן קעסטענבערג פון דער דריטער קלאַס בעגרייט הערליך אלע פערזאָנלעכע מוטערס. דאָס מיידעלע-ראַבינאוועט פון דער „צע“ קלאס דעק-לאַמירט א געדיכט מיט א געהעריגען אינהאַלט פאר די אָבוועזענע על-טערען.

זעהר א אינטערעסאַנטע רעפּעראַט ווענען „יום טוב פאר דער מוטער“, וואָס ווערט געפיערט אויף דער גאַ-צער וועלט און ווי אָזוי די שול-קינדער האָבען אדורכגעפיהרט די פאַרברייטונ-גען און זיך פראַטען, ווי אָזוי צו דערהאַלטען דעם טוב פון די דער לעצ-טער מינוט פאַר די מוטערס, גיט א-בער די לייטערען פון דער שולע פ"ר וויינשטאָק, וואָס איז דורך די פערזא-מעלעס בעשאַנקען געוואָרען מיט היל-כגע אַפּלאַדימענטען.

נאכהער איז פאַרטגעזעצט געוואָרען דער ארטיסטישער טהייל זואמאנענ-שטעלע דורך די קינדער זעלבסט, וואָס האָט ערהאַלטען זעהר רייכע נומערן ווי: געזאַנג, דעקלאַמאַציעס, טענץ און מאַנאַלאָגען.

פייערונג אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן חודש פאר דער מוטער.

אויף דער טריבונע בעווייזען זיך די קליינע קינדערלעך און מיט אמתער קינדערישע דאמיות רעדען זיי וועגען האַרציגע לעבעס מוטערס, וואס גיבען אַוועק די קינדער אַלץ, זייער לעבען, שלאָפּלעזענע טעכט, אַלע געדאַנקען די גאַנצע נשמה. און ווען די קליינע רישאָ גוטגעלד נעמט איהר רעכטע הענטלי און לעגט צו צו איהר יונג צאָפּעלדיג הערצלי און רופט אויס: „איך קען גאָר-נישט אַוועקגעבען, נאָר מיין יונג צא-פעלדיג הערצלי“, האבען זיך ביי אַלע אָנוועזענע געשטעלט טרעהרען אין די אויגען.

צופרידען זענען נאָר נישט געווען די פאָטערס, וועלכע האבען מקנא גע-ווען זייערע פרויען, פאַרוואס מען מאַכט נאָר אַ מוטער יום-טוב און נישט קיין פאָטער-יום טוב...

איך האלט, אַז די פאָטערס דארפּען זיך נישט בייזערן. אמת, דער פאָטער ליידיט אויך פונ'ם קינד, אָבער די מו-טער איז נאָך דערווייל די ערשטע וואס גיט אַוועק אַלץ דעם קינד און דערפאר קומט איהר דער יום-טוב.

די קינדער אויך? איך האָב געמיינט, אַז דער יודישער טורן-און ספּאָרט-פּעראַיין פראָוועט זיי-נע שאַק נאָר מיט די גרויסע, דער-וואַקסענע.

אַט למשל איז דאָ אַ באַקסער-סעק-ציע, א נעץ-באַל סעקציע, שאַטקובעק און נאָך אנדערע, אפילו די פרייליינס, וועלכע שפיעלען זיך אין ספּאָרט, איז דאס אַלץ דערוואַקסענע גרויסע מייד-לעך, אָבער אַז זיי זאָלען אויך אַריי-נען

פון א סך קינדער. צום סוף נעמט דאָס וואָרט ה' מיי-טליס און ערקלערט אין נאָמען פון א-לע אָנוועזענע פאָטערס, דאָס ער איז זיכער, אַז לויט די בעציהונגען פון די פאָטערס צו די קינדער, וועט אין קורצען אויך געשאפּען ווערען א איי-ניזאטיוו צו פייערען ספעציעל דעם יום טוב פון פאָטער. ער זאָגט עס נישט צוליבע קנאה, נאָר צוליב פאָטערליכע ליבשאפט צו די קינדער.

די פייערונג האָט זיך פערענדיגט מיט דערלאַנגען די מוטערס בלומען און מתנות.

דער שולע איז כדאי אויפצורוקען א ישר כח פאר'ן איינאָרדנען זעם זעהר אַריגינעלען יום טוב פאר די אַרימע און פערשוואַרצע עלטערען.

געוועהלט א וויצע-פרעזעס פון קהלה-ראט.

דינסטאָג, 6 אָווענד איז פאַרגעקומען אַ יוצונג פון קהלה-ראַט וועגען אויס-וועהלען א וויצע-פרעזעס פון ראַט אויפ'ן אָרט פון ה' נתן קאָהן, וועלכער האט זיך פון מאַנדאט אָבערזאָגט.

ה' נתן קאָהן, אלס וויצע-פרעזעס פון דער אלטער פערוואַלטונג, עפענט די יוצונג און זאָגט דעריי, אַז די ראַט-מיטגלידער זענען בענאָגען אויף דער פיריגער יוצונג א אונטאָקט בנוגע איהם דערמיט, וואס נישט קוקענדיג דערויף, וואס זיין פראַקטישע האט ער-קלערט, אַז ער וועט דעם מאַנדאט נישט אָננעמען, האבען זיי דאָך איהם דעם דאָזיגען מאַנדאט געגען זיין ווי-לען אָנגעוואָרען—צוליב דעם האט ער געמוזט רעזיגנירען.

דער אָנוועזענער פערטרעטער פון דער סטאַראַסטוואַ ה' ניעוואַדאָמסקי, מאַכט אויפמערקזאַם, אַז מען זאָל וועה-לען אזא איינע וואָס האָט שאַנסען בעשטעטיגט צו ווערען דורך דער אויפזיכט-מאָכט.

ד"ר בראַם ווענדעט זיך דאָן צום רעפּערענט, ער זאָל אָנווייזען וועלכע מיטגלידער ס'וועלען נישט בעשטעטיגט ווערען, פרי מען זאָל וויסען וועמען צו וועהלען.

נאָך א ווייטערען מייגונגס-אויסטויש קומט פאַר אַמאָליגערס פון דער יוצונג און דאָן קומען פאַר די וועהלען, וועל-כע גיבען פאַלגענדען רעזולטאַט:

אַלס וויצע-פרעזעס ווערט מיט 10 שטימען געוועהלט ה' אנשיל וואַר-שאַווסקי (מזרחי), ביי 4 ווייסע צעט-לען און 2 אָבערהאַלטענע (דעמאָקרא-טען).

ה' וואַרשאַווסקי ערקלערט, אַז ער נעמט אַן דעם מאַנדאט און דערמיט ווערט די יוצונג געשלאָסען.

דאס איינע האָט אונז נאָך געפעהלט.

טשענסטאָקאווער בירגער. ווען מען וואָלט למשל ביי אייך געמאַכט אַ פלע-ביסצייט, אַז איהר זאָלט ענטפערן אויף דער פראַגע: וואס פעהלט ביי אונז אין טשענסטאָקאו, פרי מיר זאָלען שוין האבען אַלץ וואס מען דאַרף, אַז עס זאָל אייך גאַרנישט פעהלען?

אַזא, איך זעה ווי איהר קנייטשט דעם שטערן. אַנדערע ווידער ציקען מיט די אַקסלען מיט אַ בטול-שמיכעל ווילען זיי אינגאַנצען נישט ענטפערן „עס ליגט זיי נישט“ מחמת דעם, ווייל אַלץ פעהלט זיי.

זאָג איך אייך רבותי, אַז מיר האָבען דאַנקען גאָט אַלץ, אלא וואס דען, עס פעהלט אונז נאָך אַ קלייניגקייט, ווען מיר זאָלען נאָך דאס האבען, זענען מיר שוין אין בעסטען אָרדנונג, זענען מיר אויסגעזאָרגט—דאס איז אַ שוויס-באַסיין, וואס עס פראַיעקטירט זיך שוין די טעג איינצואַרדנען ביי אונז אין שטאָדט.

זעהט איהר יודען, איהר לויפט אַרום און טראַכט אַלץ-אויס וואס אייך פעהלט, פרי איהר זאָלט קענען לעבען אויף דער וועלט און טאַמער בעקומט איהר איינע פון די אַלע פעהלעכער ווערט איהר ערשט געוואויר, אַז עס פעהלט אייך נאָך מעהר. זאָג איך אייך אַז איהר האָט אַ טעות. גאַרנישט פעהלט אונז, מיר האבען שוין אַלדאס גוטס, עס פעהלט אונז נאָר אַ שוויס-באַסיין.

יא, דאס איינע פעהלט אונז נאך... סמאָל

